

**CL. V. Ioannis Wamesii, I. C. Celeberrimi, In Academia
Lovaniensi Antecessoris Primarii, Responsorum Sive
Consiliorum De Iure Pontificio Tomus ...**

Wamesius, Johannes

[S.l.], 1643

De dolo & contumacia. Consilium LXXXIX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98691](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98691)

prius citatus non fuerit, neque constet de ulla diligentia inquisitionis personae illius, vel quod ab oppido Antverpiensi ausens fuerit, aut latitaverit; consequens est captiolam citationem, quam nuntius retulit se ad domum Arnoldi fecisse, in praesenti causa sufficere non posse; praeterea quod citando ad domum neque aliquem ex familiaribus admonuerit, neque breve, testatum, seu memoriam, aut copiam citationis ibi reliquerit, aut effio affixerit, *Auth. Qui semel C. Quomodo & quando iudex sent. ferre deb. Bald. in l. Consentaneum in 2. notab. C. eod. & in l. Dissanari. C. De ingen. manumiss. Guido Pap. decis. 445.* quod tamen ulus ac practica observat & requirit, *Pet. Rebus. ad consil. reg. tit. De citationibus, art. 2. gloss. 3.*

Neque ad rem facit, quod exactis seu instrumēto decretae citationis appareat, nuntio seu apparitori à iudice mandatum fuisse, quod Arnoldus citaretur ad locum sui domicilij, ita ut nuntij factum & relatio reprehendi non possit, *l. iuste l. Pomponius, §. si iussu, de acq. possess. l. 1.* nam hoc decretum & commissio iudicis ad iuris intellectum referenda & reducenda sunt; hoc est sic intelligi debent, ut iuris ordo semper servetur, *argum. eorum, quae notant Doct. in l. 1. C. De his quibus ut indignis & c.* videlicet quod executor primum personaliter faciat citationem: quia uti datum citationis mandatum sonat, non debuit executor intimationem facere ad domicilium Arnoldi, sed Arnoldo ad eius domicilium; sic ut evidenter ordinem iuris & executionis ea verba contineant; ideoque debebat nuntius diligentiam prius fecisse, ut personam apprehenderet; quā factā, nec reperto Arnoldo, potuit ad domicilium exequi, & sic referre iudici, *Bart. in d. §. praeor ait phil. Decius consil. 449. Visi duobus, nu. 5.* Vnde soli & nuda relationi nuntij referenti se domi citasse, nisi etiam constet de praedicta diligentia, non statim nec valet citatio, *Alex. cons. 137. in causa & lite. vol. 2.* suspensio enim & plumbeo pede procedendum est adversus absentes, & quantum fieri potest contumacia praesumptio excludenda, *Bald. in l. Properandum. §. & siquidem C. De iudic. Quibus hoc quoque pro nullitate dictae citationis addendum, quod idem nuntius in exequendo dictam intimationem à mandato iudicis recesserit; non enim retulit se ad domicilium, sed ad domum Arnoldi fecisse intimationem; requirunt autem Doctores, *Bart. in l. quod si dubitet, de acquir. hered. panor. in d. c. causam, Alexan. cons. 2. nu. 8. vol. 3. Rebus. loco supra citato, nu. 23.* quod nuntius referat se citasse ad locum solitae habitationis seu domicilij; quid enim vetat eum, qui citari bebit, plures domos, & unicum tantum domicilium seu habitationem habere? Atque ita multis modis invenitur esse nulla praetacta intinatio; ac verè dici potest, totam hanc litem coram dicto D. Officiali ceptam & peractam esse sine citatione: nihil enim interest, nulla intervenire, an quae facta est nulla sit, *l. Quoties, Qui satis cogatur.* sic quod praetacta sententia extremo vitio nullitatis laborans, executioni mitti non debeat etiam si formalis oppositio pro parte Arnoldi facta non fuisset: tantum enim vitium est defectus citationis, ut nec, à Principe nec statuto suppleri possit, *Bal. in l. 1. c. Quomodo & quando & c.**

d. Clem. Passoralis §. ceterum, de sent. & re iudic. Decius cons. 410. in causa, nu. 17. & inter alias nullitates sit potentissima, ob id, quod naturalem defensionem quodammodo praeripiat, *l. Defensionis facultas, & ibi Bart. c. De iure fisci lib. 10. l. Vnus §. cognitum De quæstion.* eoque respectu etiam à iudice illius obiectio suppleri possit, *l. si non defendantur de Panu l. Ampliorem. C. de appel.* Quod nullitatis vitium non tollitur ex eo, quod post praedictam nuntij relationem Cornelius de Vivere causam occupaverit, & petitionis copiam obtinuerit: nam de aliquo dicti Cornelij mandato seu procuratorio non constat, & de quo tamen constare ac liquere debebat, antequam iudex eum admittere aut ob aliquam ejus contumaciam Arnoldum excludere, aut ad sententiae definitivae pronuntiationem procedere potuit, *d. c. causam Clem. causam & ibi Doct. de electione.* Cujus quidem mandati defectus non minus vitium ad annullandum omnia acta continet, quam defectus citationis. Quinimo defectus mandati censetur in suo ventre continere defectum citationis, quoad partem principalem, ideoque insanabilis dicitur, *Ioan. stapileus de signatura liter. iustitia §. postremo quoad hanc nu. 6. per c. in nostra, de procur. & l. Licet c. eod. tit.* sic quod pars sibi imputare debeat, quae de mandato ante omnia non perquisivit; & similiter iudex, qui non legitimevit personam, antequam inciperet processum, *l. Si queramus, & ibi Castrensis de testam. gloss. l. Vi liberu, c. De collat. & in c. 1. in verb. absentia, de elect. lib. 6. Lud. Roman. cons. 60. in fine.* Qui mandati defectus ex ipsis actis satis clucet, eo quod ex iis non constet de contrario; hoc est praesumtum Cornelium mandatum ab Arnoldo in specie vel in genere habuisse *l. ult. & ibi Doct. C. De reb. credit. l. si bina & ibi Doct. de iussu rupt. irritu factu testam.* Quare suspendenda omnino erit illius sententiae executio, & ad novum iudicium seu plenioram cognitionem restora reijcienda.

De dolo & contumacia

S V M M A R I V M.

Contumacia excusatio ob citationem nulliter factam.

1. Citatio omisa vitiat acta.
2. Paria sunt nulliter quid agi, & non agi.
3. Citationis defectum probatur ex actorum inspectione.
4. Citatio litu principium.
5. Citationis modi plures.
6. Citatio per defectum quae requiritur, & ubi facienda.
7. Citatio ad testes spectatui requiritur.
8. Citatio ad sententiam quamlibet requiritur.
9. Appellari potest à decreto congrua portio.
10. Congrua portio per quos praestari debeat.

CONSILIUM LXXXIX.

PER TENDE nulla, ut manifestè iniqua est sententia, quam Dominus Officialis Mechliniensis, ex conclusione seu resolutione Vicariatus Archiepiscopatus Mechliniensis in Oppido Bruxellensi pro rectore parochialis Ecclesiae de Meldene hujus causae appellato, contra Reverendos Dominos Decanum & Capitulum Metropolitanæ Ecclesiae Cameracensis appellantes pro-

tes pronunciavit: ut merito tam ex capite nullitatis, quam iniquitates, ea sententia in hoc appellationis iudicio oppugnetur. Nullitas dictæ sententiæ sive decreti constituitur in eo, quod in illa causa processum sit nullâ legitimâ citatione adversus appellantes præcedente, † cuius omisso inficit totum processum, ita ut in nulla sui parte teneat adversus eum, qui citatus non est, *Baldus in Auth. Si omnes, c. si minor ab hered. se absteat nu. 8.* idque non tantum in causis, quæ ordinariam cognitionem requirunt, verum etiam in summarijs & maxime favorabilibus, & in quibus ordo aut strepitus iudicii non admittitur vel requiritur, *Clemen. 8. de v. s. citationem, de verb. signif.* quippe sine citatione, adversus eum qui in suis defensionibus auditus non est, nihil statui, nihil pronunciari, ne quidem per Pontificem aut Imperatorem potest, *c. 1. in fine, de caus. poss. & propriet. Clem. r. assoralu, 2. versic. ceterum defectus, de sentent. & re iudic.* * Porro an nulla, an vero invalida citatio præcesserit nil interest; cum in omni juris parte, eodem loco fiat ea, quæ acta non sunt, & ea quæ perperam seu vitiose acta, *l. Quoties, Qui satisdicit. cogant. l. Non putari, §. non quævis, de bon. poss. contra tabulas:* ideoque nulliter citatus comparere non tenetur, *gloss. in c. de causis, in v. venire De off. iudic. deleg. & ex citatione nulla non inducitur litispendentia, Clem. fin. Ut lite pendente &c. vel contumacia. gloss. in d. v. venire in summa citatio invalida nullum omnino producit juris effectum, Matth. de Afflictis decis. 366. nu. 16.* Quod autem nulla adversus dictos Appellantes præcesserit legitima citatio, demonstrat actorum primæ instantiæ tenor, in quo non invenitur aut conspicitur aliqua citatio facta ad personas dicti Capituli, aut ad eorum Capitulum: * eo enim ipso probatur, citationem non præcessisse, quod in actis illa (uti oportet *l. Quoniam contra, de probat. scripta non sit, l. fin. & ibi doct. C. Si cert. per. Bald. in l. Absentem nu. 3. de accusat.* Ita ut hanc negativam, citationem non præcessisse, non sit necesse probare; sed eo ipso, quod de contrario, hoc est eam præcessisse non constat, præsumitur non præcessisse, *d. c. Quoniam contra.* Iam verò inspicendo dicta acta, non invenitur omnino aliqua citatio; sed sit initium processus à commissione ad informationem per alium capiendam super bonis dictæ parochialis Ecclesiæ de Meldene, tam per testes, quam alio modo: quale causa seu processus exordium vitiosissimum est.

Cum omnium iudiciorum principium sit citatio adversarij §. omnium Inst. de pena temere litig. & vulgarissima regula juris veteri a testium productione initium litis fieri, *tit. v. lite non contestata &c.* nam si citati fuissent Appellantes, poterant deputatum Commissarium ex iustis fortè causis non admittere, aut aliàs huiusmodi petitioni contradicere. Quod sic in primo ingressu haultum nullitatis vitium, nullâ ratione absorbetur, purgatur per sequens dicti Vicariatus decretum, de vocandis & citandis in genere per affixionem mandati ad valvas prædictæ Ecclesiæ de Meldene, & publicam denunciationem in ambone tempore divinum officiorum, omnibus & singulis, quorum interesse posset, & qui in canonicam portionem contribuere tenerentur, neque per illius decreti

Conf. Wamelf. Tom. I.

subdelegato commissario seu apparitore subse-
quenter factam executionem, ad videndum jura-
re testes, & exhiberi instrumenta coram eodem
delegato Commissario: cum ex adverso magis
intendatur & augeatur quod ea in parte evidentis-
simum quoque conspicitur vitium citationis; quia
scilicet illegitimè, & sic nulliter facta est per
edictum publicum, & minimè personaliter, ne-
que ad Ecclesiam ipsorum appellantium.

Quamvis enim citandi modi plures sint, perso-
nalis scilicet ad domum, per proclama, per edi-
ctum, *c. fin. De dolo & contumacia,* omnium tamen
usus non est in libero arbitrio vel Iudicis, vel exe-
cutoris seu apparitoris, aut partis citari procuran-
tis; sed semper facienda est citatio ad personam, si
illius copia haberi potest: sequentes enim species
priorum sunt succedaneæ seu subrogatæ; ut scilicet
ad eas decurrere non liceat, nisi cum vocationis
ad personam potestas nulla est, *latè Marian. socin. in
tract. de citatione art. 18. n. 22.* ideoque cum cita-
tionis ad domum, vel per edictum usus permit-
titur, in conditione apponitur, si Rei citandi co-
pia non habeatur, *l. 1. §. permittitur. de lib. agnosce-
re, l. 4. §. Prætor ait, de damno infecto l. aut qui aliter §. 1. 6
Quod vi aut clam.* * Vtique adeo ut persona citan-
da cum diligentia requiri debeat, & si sine huius-
modi requisitione ad aliam speciem citationis ad
domum, vel per edictum initium aut progressus
fiat, nulla omnino reputari debeat citatio, *per
Anchoran. in Clem. causam. vers. decimo not. de elect.
sebast. Vantius in tract. de nullit. tit. de defectu citat.
nu. 123.* Et sanè quod attinet ad formam citatio-
nis per edictum publicum, illius est angustior usus
& tantum in casibus à jure permixtis, *Clemen. 1. de
iudic. tunc scilicet, cum vel citandus incertus est,
& nescitur, ubi sit vel agat; vel quando citandus
facit, quò minus ad illum citatio perveniri possit,
latè relin. in c. Quoniam frequenter, §. porro. nu. 14.
Ut lite non contest. aut ad illum non est tutus acces-
sus.* Quorum nullum hîc intervenit: nam incerti-
tudo personæ nulla hic occurrit; demonstrat
enim id tenor sententiæ, de cuius nullitate & ini-
quitate hic agitur, quæ pronunciata est adversus
dictos Appellantes. Ita ut quâ ratione contra ip-
sos nominatim de facto pronunciatum est, adver-
sus eosdem de jure legitima quoque fieri potuerit
citatio, & minimè adversus illos, tamquam incer-
tos, processus inchoari aut perfici sub citatione
tam incerta & generali, cuius notitia ad Appellan-
tes nec pervenit, nec commodè pervenire potuit,
tamquam factæ longissimè extra locum residentiæ
Appellantium in parochiali quadam Ecclesiâ:
cum citationes quæ sunt per edicta, deberent fie-
ri vel ad Ecclesiam residentiæ citandi, vel saltem
ad Cathedralē Ecclesiam, unde notitia factæ ci-
tationis facilius deferri possit ad citatum; quod
sanè fieri non potest ex loco unius Ecclesiæ alicuius
pagi, *latè socin. in d. tract. de cit. art. 23. Bart. in consue-
ad reprimendum, in verb. per edictum.* Ita ut non sit du-
bitandum, quin affectata fuerit ista forma citatio-
nis; ut scilicet per illam notitia ad dictos Appel-
lantes pervenire non posset, & adversus eos ab-
sentes tam ipsi Iudices, quam Appellatus liberius
qualibet statuere possent: nullaque sit dubitatio,
quin quæcumque per dictum Commissarium sive

O

exami-

examinando testes, five excipiendo instrumenta, sic acta fuerunt, acta sint ipso iure ex defectu legitimæ citationis nulla, ideoque valida aliqua sententia inde sequi non poterit.

Quintimo etiam si per dictum Commissarium hæc citatio omnino esset legitime facta, illius tamen effectus non posset extendi ad illam postea latam sententiam: quippe ut citationis ejus decernenda seu faciendæ à dicto Vicariatu data commissio, omnino est restricta ac limitata ad capiendam solam informationem, & illam in scriptis redactam remittendam; ita quoque ipsum decretum citationis, ejusque executio restricta est ad videndum jurare testes, & exhiberi munimenta, ut tenor actorum demonstrat, ita ut ex limitato hujusmodi commissiois decreto & executæ citationis tenore, limitatus effectus constitui debeat. *l. Cancellaverat, De his que in testam. delen. And. Tit. quel. in tract. Cessante causa §. 1. num. 13.* * Atque ita, ut citatio ad totam causam non sufficit quoad productionem testium, sed quoad hanc requiritur alia specialis & nominatim facta, *c. 2. De testib. sebast. Vantius d. tit. de defect. citat. nu. 45.* ita ex adverso citatio ad testes vel instrumenta exhibenda multo minus sufficit ad totam causam, sed intra cancellos suos concluditur, & effectum nullum habet extra actum productionis testium aut exhibitionis instrumentorum. Unde consequitur, quod non tantum principium hujus litis sit sine capite, hoc est citatio; sed etiam illius finis, hoc est, causa cognitio & sententiæ pronuntiatio: ad quam semper pars quæ procuratorem præsentem non habet, specialiter citanda est, five sit sententia definitiva, five interlocutoria, quæ præjudicium aliquod grave parti infert, *gl. in d. Clemen. sepe, late sebast. Vantius. in d. tit. de defect. citat. nu. 6.* qualis proculdubio est hæc quæ etiam provisionaliter Appellantibus imponit necessitatem supplendi congruam portionem, ita ut manifestum sit, Appellantes planè indefensos, imò nec auditos, nec ad audiendum legitimè citatos condemnatos esse per dictam sententiam, & sic omnino nulliter ex defectu citationis. Neque enim minùs in sententia provisionali & præjudicali requiritur legitima citatio; cum in his admittatur oppositio & contradictio, & si ne illa nec liberis alimenta rectè decernantur, *l. si quis a liberis De lib. agnoscent. & ne decernantur oppositio fieri potest; præsertim ex ea causâ, quod is qui alimenta, & in proposito congruam portionem seu illius supplementum petit habeat aliunde, unde se congruenter alere possit d. l. si quis a liberis, §. sed si filius, & §. si vel parens.* † Unde etiam est, quod à sententia judicis decernentis congruam portionem, rectè possit appellari; quod non permitteretur si libera & per omnia laxata esset hæc judicis decernentis etiam provisionaliter potestas, *Per. Rebuff. in tract. de congrua portione q. 2. nu. 79.* In summa eo loco est hæc sententia; ut nullo prætextu defendi possit à vitio evidentis nullitatis. Vt ita quod ex actis satis quoque deprehenditur ejusdem sententiæ iniquitas; vel ex eo solo, quod cum constet decimas dictæ Ecclesiæ de Meldene in solidum non haberi aut possideri per Appellantes sed etiam per alios, ut

Appellatus apertè fatetur, supplemento tamen hujus assentæ congruæ portionis soli Appellantes graventur; † cum onus illius in defectu ex æquo & proportionem & minime in solidum pertineat ad illos, qui decimas seu bona Ecclesiæ possident, ut eleganter tradit Rebuffus, *in d. tract. De congrua portione q. 5. nu. 50.*

Nec hac in parte quicquam movere debet, quod Appellatus dicat alias portiones decimarum ad laicos pertinere: nam, ut idem Rebuffus docet, *d. quasi. 5. in prime.* perinde ad hoc onus agnoscendum tenentur laici, si fortè vel ex privilegio, vel ex præscriptione decimas tenent, ut Ecclesiastici; quod & generalis Concilij Tridentini dispositio satis postulare videtur, *sess. 24. De reform. cap. 13. §. in parochialibus.* Et quod Appellatus de patrono adfert, quasi ex sententia dicti Rebuffi magis teneatur, non est accipiendum de nodo patrono, qui solum jus collationis vel præsentationis habet, sed de eo patrono, qui Ecclesiæ bona quoque habet; & sic non tam ratione nudi patronatus, quàm possessionis bonorum; in quibus si etiam alij participes sunt, æquum est eos quoque teneri, & maxime laicos, ut idem Rebuffus tradit, *d. quasi. 5. num. 4.* Ex his satis constare arbitramur, præcipitatem hanc sententiam ex processu nullo, & sine iusta cognitione latam, perinde nullam, ut iniquam esse; eandemque ob hoc esse omnino retractandam, partemque appellatam in expensis utriusque instantiæ condemnandam.

De Dilationibus.

S V M M A R I U M.

Delatio deliberatoria.

1. Contumacia Rei non comparens quomodo coercatur.
2. Præcipitatio inducit actorum nullitatem.
3. Præcipitatio novæ est instituta.
4. Præcipitata sententia licet possit esse iusta, nulla tamen est.
5. Præcipitationem arguit temporis brevitatis.
6. Appellari posse à sententia, quæ nulla est.
7. Dilatio deliberatoria Reo petenti denegari non potest.
8. Appellare licet à denegatione dilationis.
9. Procurator sine mandato comparens quando admitti debeat.
10. Contumax non est, qui per alium, licet sine mandato, comparet.
11. Personæ egregiæ pleraque concedi, quæ alijs non permittuntur.
12. Contumax nemo ex una citatione efficitur.
13. Pia causa quomodo summarie sine petitione expedietur.
14. Sententia sine probationibus an sit nulla vel iniqua.
15. Præceptum solvendi an pro sententia sit.
16. Communiatio Iudicis an sit sententia.
17. Sententia in absentia Rei lata an sit nulla.
18. Litis contestatio quando sit necessaria in causa appellationis.
19. Index bonus excedere non debet.
20. Appellans à decreto non tenetur in causa principali, omisso articulo gravaminis, procedere.

CONSI-